

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук Деньга Анастасії Едуардівни

на дисертацію Рачинського Сергія Володимировича на тему:

«Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії у разову спеціалізовану вчену раду Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії

Національної академії медичних наук України»

за спеціальністю 221 «Стоматологія»

в галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

Актуальність теми дослідження обумовлена сучасними реаліями неохідності розширення можливостей доступної людиноцентричної допомоги особам призовного віку. Саме наявність повноцінного здоров'я, як загально-медичного так і стоматологічного, є однією із визначальних умов ефективного професійного навчання військовій справі і виконання службових обов'язків. Поява різноманітних зубощелепних аномалій, деформацій та скронево-нижньощелепних розладів напряму пов'язана з відсутністю коректного раннього протезування, що значно збільшує вимушений додатковий об'єм ортодонтичних, терапевтичних і хірургічних втручань та вкрай ускладнює процес надання допомоги.

В нашій країні величина потреби в стоматологічній ортопедичній допомозі у вікових групах 15-19 роки вже сягає 25,0-35,9% з явними тенденціями до її зростання та високою ступінню схильності до виникнення і різкого зростання зубощелепних аномалій і деформацій на рівні 90,0-91,0% пов'язаних з видаленням зубів та подальшими серйозними проблемами щодо їх лікування і відновлення, включаючи і фінансову складову.

Проблеми захворюваності, ортопедичної допомоги, рівня забезпеченості, потреби та ступеня задоволеності, а також прогнозу розвитку патології на майбутнє, у осіб призовного віку є вкрай актуальними і потребують негайного науково-практичного вирішення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами.
Дисертація виконана відповідно до плану НДР Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України» (далі – ДУ «ІСЦЛХ НАМН») «Корекція патогенетичних механізмів порушень метаболізму в тканинах ротової порожнини у пацієнтів в залежності від екологічних та аліментарних факторів, що впливають на вуглеводний та ліпідний обмін» (№ ДР 0118U006966), де автор був безпосереднім співвиконавцем окремого фрагменту.

Обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертаційному дослідженні представлено теоретичний синтез та нові рішення науково-практичних завдань, які спрямовані на підвищення ефективності надання стоматологічної ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку шляхом визначення величини захворюваності, інтенсивності прояву, прогнозу розвитку, стану надання, величини потреби, забезпеченості та ступеню задоволеності в основних видах ортопедичного лікування, а також розробки спрямованих пропозицій щодо докорінного її поліпшення на підставі проведення стоматологічних оглядів в найбільш характерних медико-географічних регіонах України серед міського і сільського населення.

Наукові принципи, висновки та рекомендації дисертації базуються на багатоаспектних дослідженнях, проведених автором. Застосування комплексного підходу, використання об'єктивних методів дослідження та ретельно проведена статистична обробка отриманих даних забезпечує високий ступень обґрунтованості, вірогідності і ймовірності.

Результати проведених стоматологічних оглядів 626 осіб призовного віку чоловічої статі від 18 до 20 років у найбільш характерних медико-географічних регіонах України, засвідчили про різну величину розповсюдженості стоматологічної ортопедичної захворюваності та інтенсивності її розвитку і прояву у Західному і Південному регіонах, як серед міського так і сільського населення. Встановлена значна величина потреби осіб призовного віку в основних видах зубних протезів в обох регіонах країни. Матеріали порівняльної характеристики структури і рівня забезпеченості потреби у стоматологічній ортопедичній допомозі чоловіків призовного віку засвідчили їх практичну ідентичність з невеликими коливаннями у досліджуваних медико-географічних районах.

При збереженні теперішньої, вкрай незадовільної організації надання стоматологічної, і у тому числі, ортопедичної допомоги даній категорії населення, прогнозований об'єм зубних протезів, в виготовленні яких виникне потреба вже за кілька років, може зрости по Західному регіону серед міського і сільського населення з 578,4 і 1302,8 одиниць до 5784,2 і 6412,7 на 1000 обстежених і по Південному, відповідно з 223,5 і 290,1 до 1058,8 та 1339,5 протезних одиниць, що становить завеликий показник.

Дана дисертаційна робота відображає результати комплексного дослідження, яке може допомогти медичним спеціалістам забезпечити кращу допомогу особам призовного віку з різними порушеннями зубощелепної системи, враховуючи їх особливості та потреби.

Наукова новизна досліджень, отриманих результатів, висновків.

За матеріалами проведених досліджень, була вперше в нашій країні встановлена величина розповсюдженості стоматологічної ортопедичної захворюваності, інтенсивності її клінічного прояву, визначено стан надання ортопедичної допомоги і рівень задоволеності в основних видах зубних протезів у чоловіків призовного віку серед міського і сільського населення, а також надано прогноз розвитку ортопедичної захворюваності у двох медико-географічних регіонах України. Встановлено пряму залежність величини

розповсюдженості і інтенсивності клінічного прояву, основних стоматологічних захворювань від медико-географічного регіону проживання даної категорії населення і соціального статусу.

Доведено, що при проведенні епідеміологічних досліджень, більш об'єктивними і обґрунтованими показниками стану ортопедичної захворюваності є не величина розповсюдженості, а інтенсивність клінічного прояву, що набуває вирішального значення при плануванні ортопедичної допомоги даній категорії населення у різних медико-географічних регіонах країни. Встановлено, що рівень захворюваності, особливо інтенсивності прояву серед даної категорії населення значно вищий у сільській місцевості у порівнянні з міськими населенням.

Практичне значення одержаних результатів.

Встановлені величини розповсюдженості і інтенсивності клінічної течії стоматологічних ортопедичних захворювань у чоловіків призовного віку в основних медико-географічних регіонах України, що доцільно обґрунтовує необхідність використання диференційного підходу до планування ортопедичної допомоги, а також, враховувати фінансову складову при введенні гарантованої державної пільгової допомоги.

Отримані матеріали дослідження та запропоновані рекомендації впроваджені й використовуються в лекційній та клінічній діяльності кафедри ортопедичної стоматології та кафедри післядипломної освіти Інституту стоматології Івано-Франківського національного медичного університету, відділенні ортопедичної стоматології ДУ «ІСЦЛХ НАМН», кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету, кафедри ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та ще в низці університетів.

Оцінка змісту роботи, її значення в цілому, зауваження щодо оформлення дисертації.

Дисертаційна робота оформлена згідно останніх вимог МОН України (Наказ № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації»).

За матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових робіт, з них 6 статей у наукових фахових виданнях України групи Б, 1 стаття у науковому фаховому виданні України групи А, 3 статті у наукових виданнях Польщі, 1 огляд літератури, 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Дисертація викладена на 251 сторінці принтерного тексту, складається із анотації, списку публікацій здобувача, вступу, огляду літератури, 6-ти розділів власних досліджень, розділу аналізу і узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел (275 джерел, з них 35 написано латиницею) та 5-ти додатків. Робота містить 40 таблиць, ілюстрована 15 рисунками.

У вступі сформульована актуальність проблеми що вивчається, коло невирішених питань, встановлено мету та задачі дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення роботи, вказано на особистий внесок автора. Окрім цього, наводиться зв'язок роботи з науковими програмами і планами, основні наукові здобутки.

Зауваження до розділу. Відсутні.

Огляд літератури складається з 2-х підрозділів, в яких здобувач фахово та поглиблено розкриває питання захворюваності, частоти виникнення дефектів зубних рядів, твердих тканин коронкової частини зубів та їх вторинних ускладнень у допризивників та військовослужбовців строкової служби. Окремо акцентується увага на питаннях величини потреби, забезпеченості та рівня задоволеності даної категорії населення України в ортопедичній допомозі, що становить важливий практичний інтерес у галузі стоматології і медицини в цілому.

Автор використав сучасну літературу, яка висвітлює стан проблеми, щодо обраного дослідження.

Зауваження до розділу. Відсутні.

Другий розділ «Матеріали та методи дослідження» складається з шести підрозділів, в яких наведено обґрунтування мети дослідження, характеристика об'єктів дослідження, план діагностики та розрахунків, а також наведена характеристика методів оцінки отриманих результатів, що використані у роботі.

Зауваження до розділу. У розділі зустрічаються окремі стилістичні та орфографічні неточності. Було б бажано, детальніше розписати підрозділ 2.3 “Визначення репрезентативної сукупності необхідної кількості обстежених осіб, для отримання статистично достовірних результатів дослідження” за для покращення сприйняття алгоритму розрахунку.

В третьому розділі здобувачем, на підставі поглиблених клінічних оглядів осіб призовного віку до 20 років міського і сільського населення Західного регіону, виявлена достатньо висока величина розповсюженості та інтенсивності розвитку ортопедичної захворюваності, особливо серед сільського населення, яка у 2,0 та 2,3 рази відповідно вище, ніж у міського.

Окрім цього, отримані достатньо вагомі наукові дані про структуру захворюваності у залежності від щелепи та класу дефектів зубних рядів за Кенеді, їх топографію, також акцентовано увагу на вкрай незадовільний стан надання ортопедичної допомоги і вельми низький рівень їх задоволеності по окремим видам зубних протезів.

Зауваження до розділу. Незначні орфографічні.

В Четвертому розділі представлені аналогічні дослідження, де були задіяні міські та сільські мешканці чоловічої статі до 20 років, але вже Південного регіону. Здобувач за даними стоматологічних оглядів, наголошує про практичну відсутність суттєвої різниці між показниками розповсюженості ортопедичної захворюваності, у той час, як кількість дефектів зубних рядів та зубів, які потребують ортопедичного лікування у

сільського населення значно більша, ніж у міського. Проведенно великий об'єм роботи, яка свідчить про більш значущу роль показника інтенсивності ортопедичної захворюваності ніж поширеності, проте останній також має суттєву значимість, особливо у питаннях планування обсягу надання допомоги.

Зауваження до розділу. Рекомендується додати графічне відображення статистичних даних, за для структурування результатів та оптимізації візуального сприйняття.

В п'ятому розділі наведені результати порівняння захворюваності, стану надання ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку в Західному та у Південному регіонах України. Згідно отриманих даних, здобувачем достатньо обґрунтовано доведена різна величина розповсюдженості та інтенсивності прояву в цих регіонах, як серед міського, так і серед сільського населення. Доведена залежність загального об'єму зубів і дефектів зубних рядів, які потребують ортопедичного лікування від медико-географічного регіону та соціального статусу населення країни

Зауваження до розділу. Присутні декілька невдалих загальних фраз. Бажано було б їх змінити на більш доцільні.

У шостому розділі приділяється увага визначенню величини вартості на низку стоматологічних послуг при лікуванні основних видів зубощелепних деформацій пов'язаних з несвоєчасним ортопедичним лікуванням окремих зубів та видаленням зубів, що виникли у результаті несвоєчасного їх протезування. Через різноманітну структуру вторинно-утворених зубощелепних аномалій і деформацій, на перший план виходить питання визначення їх анатомо-топографічної структури, яке має вирішальне значення для обрання виду додаткових, в тому числі, ортодонтичних, терапевтичних та хірургічних послуг з розрахунку ціни, у повній відповідності з індивідуальним клінічним планом лікування. Окрім медичної ефективності і соціальної необхідності, доведена висока ступінь економічної доцільності вчасного ортопедичного лікування зазначених захворювань у

молодому віці.

Зауваження до розділу. Незначні стилістичні.

У розділі «Аналіз та узагальнення отриманих результатів» автором проведена оцінка результатів виконаної дисертаційної роботи з виділенням основних положень дослідження. Проведено порівняльний аналіз, надано критичну оцінку причин розвитку та практичні варіанти надання ортопедичного лікування чоловікам призовного віку в Україні.

Зауваження до розділу. Відсутні.

Основні наукові положення роботи і результати відображені у висновках, які відповідають меті і завданням роботи.

Опубліковані роботи відображають основний зміст дисертації.

В процесі рецензування принципових зауважень, як до змісту так і оформлення даної дисертаційної роботи немає.

У процесі рецензування дисертаційної роботи в плані дискусії виникли запитання до дисертанта:

1. Згідно отриманих Вами даних, серед осіб призовного віку спостерігається значна величина поширеності ортопедичних захворювань, враховуючи їх молодий вік. В чому причина, на Ваш погляд?
2. Розкрийте, будь ласка, порівняльну характеристику кількісних показників ортопедичної захворюваності у даній категорії населення країни по Одеській і Івано-Франківській областях, як серед міського, так і сільського населення?
3. Окрім часткових дефектів зубних рядів, Ви досліджували розповсюдженість зубів з руйнованої коронковою частиною, які підлягали ортопедичному лікуванню. Яка їх кількісна порівняльна характеристика серед досліджуваних регіонів, у даних осіб?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Рачинського Сергія Володимировича на тему: «Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку в Україні», виконана під керівництвом доктора медичних наук, професора, член-кореспондента НАМН України, Шнайдера С.А. та подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія», є завершеним науковим дослідженням, присвяченим вирішенню актуального наукового завдання – оптимізації людиноцентричної допомоги особам призовного віку.

Наукова новизна та унікальність дисертаційної роботи Рачинського Сергія Володимировича станом на день перевірки складає 93 %. Поршень академічної доброчесності не виявлено.

За своєю актуальністю, науковим та практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю та об'єктивністю висновків і практичному значенню дисертація повністю відповідає основним вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом МОН України від 12.01.2017 р. №40, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Рецензент:

старший науковий співробітник
відділу епідеміології і профілактики
основних стоматологічних захворювань
дитячої стоматології та ортодонтії
ДУ «ІСЦЛХ НАМН»,
доктор медичних наук
старший науковий співробітник

